

Datum
2020-02-24
Vår referens
Liselott Nilsson
Ledningsstrateg
liselott.nilsson@malmo.se

Tjänsteskrivelse

Utredning om visselblåsarfunktion i Malmö stad STK-2019-543

Sammanfattning

Kommunfullmäktige beslutade 21 mars 2019 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna för införandet av ett anonymt system för visselblåsare, utifrån bifall till en motion av Helena Nanne (M). Stadskontoret har utrett möjligheten för införandet av ett anonymt system för visselblåsare utifrån de faktorer som redovisades i ärendet till kommunfullmäktige.

Utredningens utgångspunkt har varit att det är viktigt att upptäcka och motverka oegentligheter och verka för en sund organisation och kultur i kommunens verksamheter samt att verka för allmänhetens förtroende för kommunen. Utredningens förslag är att införa en visselblåsarfunktion.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslås besluta

1. Kommunstyrelsens arbetsutskott översänder, utan eget ställningstagande, utredningen på remiss till samtliga nämnder och helägda bolag samt de fackliga organisationerna med svar senast 5 juni 2020.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 200302 Utredning om visselblåsarfunktion
- Utredning om visselblåsare 2020-02-17

Beslutsplanering

Kommunstyrelseberedningen 2020-01-29
Kommunstyrelsens arbetsutskott 2020-03-02

Beslutet skickas till

samtliga nämnder
helägda bolag
fackliga organisationer

Ärendet

Kommunfullmäktige beslutade 21 mars 2019 att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda möjligheterna för införandet av ett anonymt system för visselblåsare, utifrån bifall till en motion av Helena Nanne (M). Stadskontoret har utrett möjligheten för införande av ett anonymt system

för visselblåsare utifrån de faktorer som redovisades i ärendet till kommunfullmäktige.

Utredningens utgångspunkt har varit att det är viktigt att upptäcka och motverka oegentligheter och verka för en sund organisation och kultur i kommunens verksamheter samt att verka för allmänhetens förtroende för kommunen. Utredningens förslag är att införa en visselblåsarfunktion. Ett ytterligare skäl till att införa en visselblåsarfunktion är att när det så kallade visselblåsar direktivet genomförs i svensk rätt kommer det att bli obligatoriskt med en intern kanal för visselblåsare. Syftet med visselblåsarfunktionen är att fånga upp sådana särskilt allvarliga oegentligheter som annars riskerar att inte nå fram till rätt personer och som kan få allvarliga konsekvenser för organisationen.

Utredningen redovisar exempel från några kommuner och en region. Utifrån dessa exempel har ett förslag till inriktning för en visselblåsarfunktion tagits fram. Erfarenheter från andra kommuner och regionen visar på olika sätt att organisera och hantera visselblåsarfunktionen, samt vilka IT-stöd de har till stöd för funktionen.

Det finns funktioner och system i Malmö stads verksamheter för riskbedömning och avvikelserapportering. Ett införande av en visselblåsarfunktion påverkar inte befintliga avvikelssystem utan utgör ett komplement till dessa, förutsatt att tips/anmälningar hänvisas till "rätt" instans.

I utredningen framgår att med kommunstyrelsens uppsiktsplikt som grund ligger det inom ramen för stadskontorets uppdrag att hantera en visselblåsarfunktion för Malmö stad. En kommunövergripande grupp på stadskontoret ("utredningsgruppen") bestående av bland annat chefsjurist och HR-direktör föreslås få i uppdrag att ta emot och ansvara för hanteringen av anmälningarna. Utredningsgruppen utreder med stöd från berörd förvaltning eller bolag alternativt med stöd av externt företag.

Med hänsyn till bland annat dataskyddsregler föreslås att visselblåsarfunktionen begränsas till allvarligare oegentligheter som rör personer i ledande ställning.

Vid inrättande av en visselblåsarfunktion måste beaktas att det idag som utgångspunkt inte finns sekretessregler i offentlighets- och sekretesslagen som med säkerhet kan skydda identiteten för den som anmäler om missförhållanden eller för den som är föremål för en anmälan. Den som vill lämna uppgifter anonymt i visselblåsarfunktionen bör därför informeras om det och uppmanas att inte lämna några uppgifter som avslöjar identiteten.

Utifrån exemplen från andra kommuner görs bedömningen att det finns IT-stöd som uppfyller Malmö stads riktlinjer för informationssäkerhet, regler för arkivhantering, berörd offentlighet- och sekretesslagstiftning samt dataskyddsförordningen.

Kostnaderna för en visselblåsarfunktion beräknas uppgå till cirka 100 tkr per år utifrån de uppgifter som redovisats i utredningen.

I utredningen redogörs i korthet för pågående statlig utredning om hur Europaparlamentets och Rådets direktiv om skydd för personer som rapporterar om överträdelser av unionsrätten (visselblåsar direktivet) ska genomföras i svensk rätt. Den statliga utredningen ska lämna sitt betänkande i maj 2020. Enligt visselblåsar direktivet blir kommuner med fler än 10 000 invånare

skyldiga att skapa rapporteringskanaler. Medlemsländerna ska senast 2021 ha implementerat de nya reglerna i sina nationella rättssystem.

Förslaget är att Malmö stad inrättar en visselblåsarfunktion.

Stadskontoret föreslås ansvara för utformningen av visselblåsarfunktionen med dessa utgångspunkter:

- att införa en visselblåsarfunktion för anställda i kommunen och kommunens helägda aktiebolag
- uppgiftslämnarens identitet kan som huvudregel inte sekretessbeläggas, det finns således inte någon garanti för anonymitet
- personer som anmäls ska ha en ledande ställning
- visselblåsarfunktionen ska begränsas till att avse allvarigare oegentligheter
- utse en kommunövergripande utredningsgrupp (bestående av bland annat chefsjurist och HR-direktör) som ansvar för hanteringen av tipsen/anmälningarna
- att införa rutin kring hur tips/anmälningar tas emot och hanteras samt hur de ska gallras
- att införa en rutin kring hur tips/anmälningar utreds internt och vid behov externt
- att vid behov anpassa/revidera visselblåsarfunktionen bland annat när det nationella regelverket för genomförande av visselblåsardirektivet är klart.

Utredning om visselblåsarfunktionen finns i sin helhet i ärendets beslutsunderlag.

Ansvariga

Jonas Rosenkvist Avdelningschef

Eva Marie Tancred Utvecklingssekreterare

Andreas Norbrant Stadsdirektör